

<https://doi.org/10.3176/hum.soc.sci.1979.3.03>

L. VOIME

OKTOOBRIREVOLUTSIOON JA PÕHJA-AMEERIKA EESTLASTE AJALEHT «UUS ILM»

Esitanud V. Maamägi

Ehkki Põhja-Ameerika eesti töörahva häälekandja «Uus Ilm», mille esimene number ilmus New Yorgis 20. juunil 1909, on vanim praegustest eestikeelsetest ajalehtedest, ei ole tema ajalugu veel küllaldaselt uuritud.¹ Põhjuseks on asjaolu, et kuni viimase ajani polnud Nõukogude Eesti ajaloost käsitluses kõiki ajalehe aastakäike. Tänu USA progressiivsete eestlaste, eriti ajalehe kauaaegse ja ka praeguse toimetaja Mihkel Nuka kaasabile on viimaste aastate jooksul küll õnnestunud komplekti oluliselt täiendada nii tervete aastakäikude kui ka üksiknumbrite osas, kuid ka praegu on selles veel lünki (näiteks puuduvad kõik 1914. aasta 2. poole numbrid).

Käesolev artikkel püüab anda ülevaate «Uue Ilma» tegevusest Oktoobrirevolutsiooni murrangulisel ajal, täpsemalt ajavahemikul novembrist 1917 novembrini 1918.² Lähemalt on artiklis vaadeldud selliseid põhiküsimusi nagu imperialistliku sõja lõpetamine leninliku rahudekreedi alusel ja osavõtt liikumisest Nõukogude Venemaa toetamiseks. Seejuures on oluline rõhutada, et tagurlikult häälestatud eesti emigrantide väljaantud küllaltki mahukates uurimustes Kanada ja USA eestlaste ajaloo kohta³ on nn. vana emigratsiooni ulatuslikku osavõttu Oktoobri-ideid ja noort Nõukogude riiki toetavast liikumisest käsitletud kas täiesti väärarvamusel või on see hoopis maha valetatud.

¹ Seni on «Uus Ilm» peaaegu eranditult uuritud Oktoobri-eelse ajaloo piires ja peamiselt ühenduses mõne teise küsimuse või ainevallaga. Vt. näit. Lau, E. Eesti töölisajakirjanduse ajaloo. Rajamisest kuni Oktoobripöördeni. Tallinn, 1962, lk. 77—81; Kaup, E. Leninlikul võitlusteel. Leninlike ideede levik ning võitlus tööliikumise ühtsuse eest Eestis Oktoobri-eelsel perioodil (1902—1917). Tallinn, 1967, lk. 104—128; Plotnik, E. Hans Pöögelmann. Elu ja tegevus 1875—1919. I osa. Tallinn, 1965, lk. 147—198; Kahu, M. «Uus Ilm» Veebruarirevolutsiooni eel ja järel. — Keel ja Kirjandus, 1976, nr. 5, lk. 289—297; Voime, L. Ameerika eestlaste progressiivne ajaleht «Uus Ilm» kahe maailmasõja vahelisel perioodil (1919—1939). VIII eesti raamatuteaduse konverents 24.—25. X 1977. Ettekannete teesid. Tartu, 1977, lk. 13—14.

² Nõukogude ajalooteaduses on tervikuna väga põhjalikult käsitletud Ühendriikide progressiivse üldsuse tegevust Oktoobrirevolutsiooni ja kodusõja ajal. Vt. näit. Мостовец Н. В. Прогрессивные силы США в борьбе за мир. М., 1951; Краснов И. М. Классовая борьба в США и движение против англосоветской интервенции (1919—1920 гг.). М., 1965; Великий Октябрь и прогрессивная Америка. Сборник документов и материалов. Ответ, редактор и составитель И. М. Краснов. М., 1967; Сташевский Д. Н. Прогрессивные силы США в борьбе за признание Советского государства. 1917—1933. Киев, 1969.

³ Eestlased Kanadas. Ajalooline koguteos. Toimetused: Alfred Kurlents (peatoimetaja), Richard Antik, Jaan Olvet. Toronto, 1975; The Estonians in America, 1627—1975. Compiled and edited by Jaan Pennar in association with Tõnu Parming and P. Peter Rebane. New York, 1975.

*

Oktoobrirevolutsiooni võit ja Nõukogude riigi tekkimine sai kogu maailma töörahva lootuseks ning teetähiseks. «Venemaa Nõukogude Sotsialistlik Vabariik seisab elava eeskujuna kõigi maade rahvaste ees, ja selle eeskuju propageeriv, revolutsioneeriv mõju kujuneb hiiglasuureks,» kirjutas V. I. Lenin mõni aeg pärast Oktoobrivoitu.⁴

Noore Nõukogude riigi lämmatamiseks rakendasid kodanliku maailma valitsevad ringkonnad kõikvõimalikke vahendeid: mässe ja vandenõusid, kodusõda ja relvastatud interventsiooni, diplomaatiliselt isolatsiooni ja majandusblokaadi. Nõukogude-vastase interventsiooni ja Venemaa kontr-revolutsiooniliste jõudude organiseerijate esireas seisis ka USA imperialistid, keda hirmutas oma maa kasvav revolutsiooniliikumine. USA militaristlik kodanlus püüdis igati vältida Venemaad puudutava tõepärase informatsiooni jõudmist oma maa üldsuseni. «Selle Nõukogude-vastase kampania tähtsaim eesmärk oli Nõukogude sotsialistliku tegelikkuse varjamine,» kirjutab tuntud ameerika töölisjuht W. Foster. «Sel eesmärgil päästsid tagurlased Nõukogude Liidu vastu valla oma ohjeldamatuse poolest maailma ajaloos ennenägematu vale- ja laimukampania... Kõik läänepoolkera maad — Kanada, Ladina-Ameerika riigid ja USA — on otsast otsani täis elukutselisi sotsialismi laimajaid... Ent esikoht kuulub siin kahtlematult USA-s tegutsevatele laimujüngritele. Mitte ühelgi teisel maal pole Nõukogude-vastane laimukampania läinud nii kaugele, olnud nii raevukas ega toonud selle autoritele nii suurt materiaalet kasu.»⁵

Nõukogude riigi eksisteerimise algusest peale olid USA imperialistid seisukohal, et tööliste ja talupoegade võim Venemaal tuleb hävitada ning maa muuta imperialistlike suurriikide asumaaks. Mõni päev pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu saatis Ameerika Ühendriikide saadik Venemaal Francis riigisekretär Lansingile järelepärimise: «Milline on Teie arvamus selles suhtes, et Venemaaga talitada nii nagu Hiinaga?» ning lisas oma seisukoha: «Liitlastele on tulnud aeg tegutseda.»⁶ Imperialismileeris alustati ettevalmistusi relvakallaletungiks Nõukogude Venemaale. Ajavahemikul 1917. aasta novembrist kuni 1918. aasta märtsini peeti läbi-rääkimisi, millisesse Venemaa piirkonda mingi riik oma sõjaväed saadab. Pärast Bresti rahu sõlmimist Nõukogude Venemaa ja keiserliku Saksamaa vahel 3. märtsil 1918, millega seoses kukkus läbi Antandi plaan hävitada nõukogude võim Saksa keisririigi vägede abil, algaski Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Prantsusmaa ja Jaapani otsene sõjaline interventsioon.

1. juunil 1918 tegi Ühendriikide president Wilson riigisekretär Lansingile ülesandeks Suurbritannia saadikule Readingile ametlikult teatada, et USA valitsus on valmis saatma oma vägesid Nõukogude Venemaale (tegelikult maabus esimene dessant Murmanskis juba 24. mail). Suvel ja sügisel saatsid Ühendriigid oma vägesid nii meie maa põhja- kui ka ida-piirkondadesse.⁷

Laia avalikkuse silmis püüdsid Ühendriigid oma imperialistlikku röövpoliitikat maskeerida. Näiteks 3. augustil avaldatud valitsuse deklaratsioonis Ameerika Ühendriikide interventsiooni põhjuste kohta Venemaal

⁴ Lenin, V. I. Onnetu rahu küsimuse ajaloost. Teosed, 26. kd., lk. 413.

⁵ Фостер У. Очерк политической истории Америки. М., 1955, lk. 517.

⁶ Vt. Berjozkin, A. Ameerika Ühendriigid — Nõukogude Venemaa vastu suunatud sõjalise interventsiooni aktiivne organiseerija ja sellest osavõtja (1918—1920). Tallinn, 1953, lk. 18—19.

⁷ Березкин А. В. Октябрьская революция и США. 1917—1922. М., 1967, lk. 143—145, 151—155, 166.

(Siberis) väideti, et sõjategevuse eesmärk on abistada tšehhe ja slovake, kellele austria ja saksa sõjavangid kallale tungivat, ning toetada venelaste jõupingutusi omavalitsuse ja omakaitse organiseerimisel.⁸

«Just nüüd avasid ameerika miljardärid ... eriti traagilise lehekülje verise imperialismi verises ajaloo, andes — ükskõik kas otsese või kaudse, avaliku või silmakirjalikult varjatud — nõusoleku inglise-japani kiskjate relvastatud sõjakäiguks esimese sotsialistliku vabariigi lämmatamise eesmärgil,» kirjutas V. I. Lenin 20. augustil 1918 oma kirjas ameerika tööliste.⁹

Nõukogude- ja sotsialismivastases poliitikas etendas olulist osa kodanlik ajakirjandus. Peaaegu kõik päeva-, õhtu- ja nädalalehed ning ajakirjad, parteilised kuuluvusest ja erinevate monopolistlike grupeeringute huvidest olenemata, asusid energiliselt toetama Ameerika Ühendriikide militaristliku kodanluse sõjapoliitikat, Nõukogude-vastast interventsiooni. Kui kuni 1918. aasta novembrini püüti seda õigustada peamiselt USA püüdlustega taastada Idarinne keiserliku Saksamaa ja tema liitlaste vastu või vajadusega päästa Tšehhoslovakkia korpus, siis pärast Compiègne'i vaherahu sõlmimist kandus motiveerimisel põhiruskus väitele, et Nõukogude vabariigi olemasolu ähvardavat kogu maailma tsivilisatsiooni. «Bolševism,» kirjutas ajaleht «Saint Louis Star», «on suurim ähvardus demokraatialle pärast autokraatia kukutamist.»¹⁰

Kui ulatuslik oli selline süstemaatiline ühiskondliku arvamuse ajupes, seda tõestab analüüs, mille 1920. aastal tegid USA ajakirjanikud W. Lippman ja Ch. Merz mõjukas kodanlikus ajalehes «The New York Times» Nõukogude Venemaa üle avaldatud informatsiooni kohta. Selgus, et märtsist 1917 kuni märtsini 1920 ilmus 91 sõnumit, milles räägiti nõukogude võimu langemisest või vankumalöömisest, kuuel korral teatati Petrogradi langemisest valgekaartlaste kätte, kolmel korral kapitulatsiooni ettevalmistamisest Moskvas.¹¹ Ja niisugune tegelikkuse jäme võltsimine, agitatsioon Wilsoni administratsiooni sõjapoliitika ja Nõukogude-vastase interventsiooni kasuks toimus regulaarselt päevast päeva mitmemiljonilistes tiraažides ilmuvates väljaannetes.

Nagu teistel maadel, organiseeriti ka Ühendriikides noore Nõukogude vabariigi toetuseks miitinguid, demonstratsioone ja protestistreike. Solidaarsusliikumine oli tihedalt seotud just sel perioodil hoogustuva klassivõitlusega, sõjavastase liikumisega, majanduslike ja poliitiliste nõudmistega. Tähtsat osa rahvahulkade mobiliseerimises etendas progressiivne ajakirjandus.¹² Tsensuuritakistustest ja kodanliku ajakirjanduse vastutõotamisest hoolimata propageerisid vasaksotsialistlikud ajakirjad ja ajalehed sotsialismiideed, levitasid tõe Venemaa sündmuste ja Nõukogude valitsuse ettevõtmiste kohta, kutsusid Ameerika töörahvast üles võitlema imperialistliku sõja ja Nõukogude-vastase interventsiooni lõpetamise eest ning paljastasid julgelt Wilsoni administratsiooni sise- ja välispoliitikat.

Oktoobrirevolutsiooni esimestest päevadest alates sai ülalõeldu ka Ühendriikide eesti tööliste ja farmerite häälekandja «Uus Ilm» tegevuse aluseks.

Ajalehe ideelis-poliitilist suunitlust juhtis algusest peale eesti sotsialistlik liikumine, mille algatajaks olid eeskätt pärast 1905.—1907. aasta

⁸ Березкин, А. В. Октябрьская революция в США, lk. 165.

⁹ Ленин, В. И. Kiri Ameerika töölistele. Teosed, 28. kd., lk. 44.

¹⁰ Сташевский Д. Н. Прогрессивные силы США, lk. 40.

¹¹ Samas, lk. 40—41.

¹² Progressiivse ajakirjanduse osatähtsusest USA-s sel perioodil vt. lähemalt Сташевский Д. Н. Прогрессивные силы США, lk. 51—61; Петров П. С. Америка читала В. И. Ленина (1917—1919 гг.). — Вопросы истории, 1968, nr. 11, lk. 55—68.

revolutsiooni Eestist saabunud poliitilised emigrandid. 1915. aasta lõpul ühinesid nende asutatud seltsid ja ühingud Eesti Sotsialistlikuks Liiduks (ESL)¹³, mis 1916. aastal ühines Ameerika Sotsialistliku Parteiga, asudes selle pahemal tiival¹⁴. ESL-i Keskkomiteesse kuulusid 1917. aasta teisel poolel J. Palmer (sekretär), A. Karo, K. Kepman, A. Korknobel ja C. Sundbach¹⁵, 1918. aastal A. Korknobel (sekretär 4. II 1918 — 27. XI 1918), K. Kepman, M. Pranspill (Martinson) ja J. Palmer (sekretär alates 27. XI 1918)¹⁶.

Töolisliikumise elavnemine Ameerika Ühendriikides 1917.—1918. aastal, eriti pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu Venemaal, avaldas märgatavat mõju ka sealsete eesti sotsialistlikule liikumisele. Kui ESL-i organisatsioonides oli jaanuaris 1917 umbes 260 liiget¹⁷, siis 1918. aasta jaanuaris ulatus liikmete arv 306-ni¹⁸. 1918. aastal selline hoogne kasv jätkus. Eriti võib seda öelda New Yorgi kui USA-s elavate eestlaste ühiskondliku ja poliitilise elu keskuse ESL-i osakonna kohta: 54-lt liikmelt jaanuaris 1918¹⁹ suurenes see 140 liikmeni sama aasta novembriks²⁰. 1917. aasta teisel poolel ja 1918. aastal olid osakonna sekretärideks E. Carlson²¹, K. Virkus²² ja P. Raudsepp²³.

1917. aastal suurenes ESL-i osatähtsus ka «Uue Ilma» ideoloogilisel juhtimisel. Esimese sammu ajalehe ideelise külje kontrollimiseks oli ESL-i Keskkomitee astunud juba 1915. aastal, kui ajalehe väljaandjalt Ameerika Eesti Kirjastuse Seltsilt (AEKS) saavutati nõusolek kahe toimetuse liikme valimiseks.²⁴ 1917. aasta teisest poolest alates valiti aga kogu toimetusnõukogu ESL-i poolt (AEKS-i üldkoosoleku otsus 4. märtsist 1917).²⁵

Pärast kodanlik-demokraatliku revolutsiooni võitu Venemaal lahkus «Uue Ilma» toimetaja kohalt väljapaistev eesti revolutsionäär H. Pöögelmann²⁶ ning naasis kodumaale nagu mitmed teisedki Ühendriikide eesti sotsialistlike organisatsioonide tegelased, «Uue Ilma» toetajad ja kaastöölised (N. Janson, P. Lepp, J. Lehman jt.).²⁷ Majanduslike raskuste (uue ladumismäšina 1000-dollariline võlg) ning kodanlik-rahvuslike elementide sepitsuste tõttu kerkis päevakorda ajalehe sulgemine. AEKS-i liikmete hulgas peetud hääletamise tulemusena otsustati siiski trükkimist jätkata.²⁸ Toimetajaks sai J. Palmer, kes oli sel kohal kuni 1921. aastani.²⁹ 1917. aasta lõpul ja 1918. aastal kuulusid toimetusnõukogusse E. Allikso, K. Kepman, A. Korknobel ja A. Möller.³⁰

Kodanlik-demokraatliku revolutsiooni võidule Venemaal reageeris otse-

¹³ Uus Ilm, 1915, 10. ja 17. sept.

¹⁴ Uus Ilm, 1916, 21. apr.

¹⁵ Uus Ilm, 1917, 24. aug.

¹⁶ Uus Ilm, 1918, 8. märts, 22. nov.

¹⁷ Uus Ilm, 1917, 14. veebr.

¹⁸ Uus Ilm, 1918, 29. märts.

¹⁹ Samas.

²⁰ Uus Ilm, 1918, 15. nov.

²¹ Uus Ilm, 1917, 15. juuni.

²² Uus Ilm, 1918, 25. jaan.

²³ Uus Ilm, 1918, 14. juuni.

²⁴ Ameerika Eestlaste Album II. [New York,] 1919, lk. 33.

²⁵ «Uue Ilma» Juubeli Album. 1909—1934. [New York, 1937], lk. 24.

²⁶ H. Pöögelmanni tegevusest sel perioodil vt. lähemalt Plotnik, E. Hans Pöögelmann. Elu ja tegevus, lk. 147—198.

²⁷ Ameerika eesti sotsialistlikust liikumisest ja tema arengust vt. lähemalt Kaup, E. Leninlikul võitlusteel, lk. 104—128.

²⁸ Vt. lähemalt Kaup, M. «Uus Ilm» Veebruarirevolutsiooni eel ja järel.

²⁹ «Uue Ilma» Juubeli Album. 1909—1934. [New York, 1937], lk. 24.

³⁰ Uus Ilm, 1917, 14. sept.

kohe ka «Uue Ilma» toimetuse. Kodumaale saadeti tervitustelegramm: «Elagu revolutsioon! Täies hoos oleva võidurikka Venemaa revolutsiooni puhul soovime kõigile, kes selle suurepäralise liikumisele kaasa on tunnud ja sel põneval silmapilgul tegelikult kaasa aidata tahavad, seltsimehelikkude ühistunnet, ja raugemata jõudu! Astuge kaasa, smd, ühistundes!»³¹

Ajalehe «Kiir» ilmumatahakkamise teate võttis toimetuse vaimustusega vastu. Sellekohases sõnumis on öeldud: «Meie tervitame kodumaa sm-te agarust! Meie tervitame sotsialismuse lippu, mis Tallinnas «Kiire» toimetuse maja katusel lehvib. Elagu revolutsioon!»³²

Sidemete loomisel «Kiirega» oli suur tähtsus «Uue Ilma» ideelisele arengule Oktoobrirevolutsiooni eel. Tänu Ameerikasse saabunud «Kiire» (hiljem «Töölise») numbritele, mis, tõsi küll, hilinesid ja mõnigi kord adressaadini ei jõudnud, saadi tõepäraselt informatsiooni kodumaal toimuvatest sündmustest ja revolutsiooni käigust, kaksikvõimust ning Venemaa töölisklassi üha järjekindlamast asumisest revolutsioonilise võitluse teele, bolševike poolele.³³

Analüüsidest olukorda Venemaal pärast juulisündmusi 1917, jõudis «Uus Ilm» järeldusele, et poliitiline kriis süveneb ning kontrrevolutsiooniliste elementide ja revolutsiooniliste hulkade vahelises võitluses on algamas uus etapp: «Ajutine valitsus ja sotsialistid-ministrid nihkuvad oma politikaga paremale poole — kodanlusele lähemale... Ühelt poolt ühinevad vasturevolutsioonilised elemendid ja teiselt poolt valmistub revolutsioonilik demokraatia otsustavale lahingule vastu... Sellega algab Vene revolutsioonil teine vaatus või etendus.»³⁴

1917. aasta oktoobrist alates muutus progressiivse ajakirjanduse väljandmine Ameerika Ühendriikides järjest raskemaks: vastuabinõuna tööliikumise hoogustumisele alustas valitsus töölisajakirjanduse tagakiusamist ja kuulutas välja tsensuuri. Hulk ajalehti suleti, toimetajaid anti kohtu alla, konfiskeeriti ajalehenumbreid.³⁵

Reaktsiooni surve all kannatas loomulikult ka «Uus Ilm». Esimeses tsenseeritud numbris, milles kõiki välissündmusi puudutavaid artikleid tähistas märkus «True translation filed with the postmaster at New York on Oct. 19, 1917, as required by the Act of Oct. 6, 1917», selgitas toimetuse olukorda järgmiselt: «Raske saatus tabas käesoleval kesknädalal Uut Ilma: postivalitsuselt tuli eeskiri, et uue trüki seaduse järele on Uus Ilm kohustatud kõikidest nendest kirjatükkidest, mis ühel ehk teisel viisil sõdivate riikide, kui ka Ühendriikide sisemist politikat puudutab, kohalisele postivalitsusele täieliku ingliskeelse tõlke tegema... Teadku iga Uue Ilma lugeja lehte kätte võttes, et toimetusel ei ole enam võimalust vabalt oma ilma vaadet ja arvamist elunähtuste kohta välja ütelda. Lugeja peab nüüd toimetuse vaadet ja seisukohta ühe ehk teise eluküsimuse kohta r i d a d e v a h e l t o t s i m a.»³⁶

Ent reaktsiooni survele vaatamata jätkas Ühendriikide progressiivne ajakirjandus, sealhulgas ka «Uus Ilm», töörahva poliitilist kasvatamist. Tsensuurist mööda hiilides paljastati valitsusringkondade sõjapoliitikat, kutsuti lugejaid ühinema sõjavastase liikumisega, püüti anda informatsiooni sündmustest Venemaal. Ajaleht avaldas veendumust, et tööliikumist

³¹ Uus Ilm, 1917, 19. märts.

³² Uus Ilm, 1917, 18. apr.

³³ Esimene saadetis «Kiire» numbreid saabus «Uue Ilma» toimetusse juunis 1917; Vt. Uus Ilm, 1917, 22. juuni.

³⁴ Uus Ilm, 1917, 31. aug.

³⁵ Ameerika Eestlaste Album II. [New York,] 1919, lk. 35, 37.

³⁶ Uus Ilm, 1917, 19. okt.

ei õnnestu pidurdada, et «vaba sõna kägistajad aitavad ise rohkem radikaalset liikumist edendada kui seda ajakirjandus teha võiks».³⁷

Esimene sõnum Oktoobriülestõusu kohta Petrogradis ilmus «Uues Ilmas» 9. novembril 1917. Selles teatati: «Petrogradis, 7. nov. Venemaal ähvardab uus revolutsion. Maksimalistide juhatusel võtsid mõned sõjaväeosad Petrogradis telegrafi peaasutused, riigipanga ja Maria palee, kus ajutine valitsus koosistumisi pidas, oma kätte. Seisukord on tõsine. Parlament ei saa koosolekuid pidada.»³⁸ Järgmises numbris kirjutati «The New York Globe'i» Stokholmi kirjasaatja telegrammile viidates, et Kerenski valitsus on kukutatud ning seda toetanud sõjaväeosad puruks löödud.³⁹ Pealkirja all «Suured sündmused Venemaal» analüüsiti toimunud pööret ja anti sellele ka esimene hinnang. Märgitakse, et ehkki kodanlik ajakirjandus nimetab revolutsiooni Petrogradis mässuks, on see kulgenud «pea-aegu ilma verevalamiseta ja vastupanemata». Lugejate tähelepanu juhiti sellele, et kaksikvõimu olukorras, kus Ajutine Valitsus asus nõukogude tegevust piirama ja maha suruma, pidi nendevahelise «otsustava lahingu» tulemusena võim minema Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu kätte. Artikli lõpuosas käsitletakse toimunud pöörde perspektiive: «Siiatulnud sõnumetest võib otsustada, et revolutsioniline demokraatia esimeses lahingus võitjaks on jäänud. Kui teised maakonnad ka Petrogradiga ühinevad, siis võib revolutsioniline demokraatia lõpuliku võidu peale loota ja Vene riigi Valitsust saab tulevikus tööliste ja soldatite Saadikute Nõukogu juhtima. Selle vaheajal, kui Venemaal lahing revolutsionilise demokraatia ja tagurlike elementide vahel edasi kestab, ei järele, kui oodata ja loota, et see lahing rahuloldavalt tööliklassi kasuks lõpeb.»⁴⁰

Tohutut mõju avaldas Ameerika progressiivsele üldsusele Nõukogude valitsuse rahudekreet, mis avaldati kohe pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu. Selles sisaldus ettepanek kõigile sõdivatele maadele ja nende valitsustele imperialistlik sõda viivitamatult lõpetada ja alustada läbirääkimisi õiglase, demokraatliku rahu sõlmimise üle, kusjuures läbirääkimisi tuleb pidada täiesti avalikult ning rahuleping ei tohi sisaldada anneksioone ja kontributsioone.

Võitlus imperialistliku sõja lõpetamise eest leninliku rahudekreedi alusel oli 1917. aasta novembrist kuni 1918. aasta märtsini ka «Uue Ilma» üks põhiteemasid. Ajaleht avaldas järjekindlalt informatsiooni nii Nõukogude valitsuse rahulettevõtmistest kui ka Ameerika Ühendriikide valitsuse seisukohtadest sõja ja Nõukogude riigi suhtes. Nii näiteks ilmus 23. novembril teade, et Ameerika Ühendriigid on lõpetanud sõjavarustuse saatmise Venemaale, kuni «Petrogradis niisugune valitsus sisse saab seatud, keda ta ametlikult maksvaks võib tunnustada». 7. detsembril avaldati teade president Wilsoni kõnest 4. detsembril Kongressis ja tsiteeriti presidendi seisukohta sõjaküsimuses: «Meie eesmärk on muidugi sõda võita ja meie ei tee enne rahu, kui meie oma eesmärgi kätte oleme saanud, s. o. kuni sõja võitnud oleme.» 30. novembril avaldati pealkirja all «Vene rahuvormal väljamaa saadikutele Petrogradis» Nõukogude valitsuse noot 21. novembrist liitlasriikide saadikutele, milles tehti ametlik ettepanek alustada rahuläbirääkimisi.⁴¹ Nagu aga eespool nägime, asus president

³⁷ Uus Ilm, 1917, 9. nov.

³⁸ Samas.

³⁹ Uus Ilm, 1917, 16. nov.

⁴⁰ Samas.

⁴¹ Vt. ka Документы внешней политики СССР. Т. I. 7 ноября 1917 г. — 31 декабря 1918 г. М., 1957, lk. 16—17.

Wilson hoopiski vastupidisel seisukohal: nõudis sõja jätkamist võiduka lõpuni.

Sellises pinevas olukorras, kus Ameerika imperialism plaanitses avalikult ekspansiooni, selgitaski «Uus Iilm» eesti tööliskadele Nõukogude valitsuse rahutaotlusi ning paljastas kogu maailma ja Ameerika kodanluse rahva vaenulikke poliitikat. «Sellest ajast peale, kui Venemaal enamlasted valitsuse ette otsa peasesid, algab sääl niihästi sisemises kui ka välimises politikas uus ajajärk. Kõigepealt märkame meie, et Lenini valitsus rahu jaluleseadmiseks tegelikka sammusid astus. Enamlaste valitsus ei alustanud rahu läbirääkimisi mitte kavalal diplomaatilisel alal, vaid ta nõudis avalikult kõigil väeliinidel sõjariistade rahu, et terve maailm kuulda saaks, mispärast suurriigid siamaani hävitavat sõda edasi peavad, ilma et nad rahvahulkadele sõja tõsistest põhjustest teada annaksid,» selgitas ajaleht oma lugejatele 1917. aasta detsembrikuu algul.⁴²

Samas artiklis juhti tähelepanu põhjustele, miks leninlik rahupoliitika kutsus Ameerika ja Euroopa imperialistides ja kodanlikus ajakirjanduses esile ärevuse ja ohjeldamatu laimukampaania: «Iseenesest arusaadav, et enamlaste avalik sõjariistade rahunõudmine rahvusvahelises politikas suurt segadust sünnitas ja maailma rahakuningate maaplaanid ja kaartid, mida nad nii hästi sõja ajal kui ka enne sõda valmistanud olid, ära rikkus. Sellepärast ei ole imeks panna, kui nüüd kodanlik ajakirjandus surma krampides karjub ja Vene uut valitsust äraandmises süüdistab... Kas teab Amerika rahvas Vene enamlastest ja Leninist üleüldse midagi? Lenin, Lenin — kes see Lenin on? — küsib elanik. Kohe vastab temale kodanlik ajaleht, et Lenin on kõige suurem ja kõige hirmsam maksimalist või enamlane. Ja see ajalehe vastus loob amerikalase arusaamise koleda ja õudsa pildi Venemaa enamlaste ja Lenini kohta...» Artikli lõpetab veendumus, et kapitalistlike valitsuste vastuseisule vaatamata «valmistatakse igal pool seda teed, mis sõdivad rahvad rahu juurde viib».

Nõukogude valitsuse rahuettepanekule ei vastanud ei Ameerika Ühendriikide ega ka Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia ja Jaapani valitsus. Kuid samal ajal oli selge, et sõjast väsinud rahvad ihkasid rahu ja et seda oli võimatu kaua ignoreerida. Vastukaaluks Nõukogude rahudekreedile otsustas Ameerika diplomaatia formuleerida oma programmi, millega saaks rahvahulki petta ning õonestada usaldust Nõukogude riigi välispoliitika vastu. Selline «üldise rahu programm» sisalduski president Wilsoni läkituses Kongressile 8. jaanuaril 1918. Nendes Wilsoni kirikuulsates 14 punktis polnud puudutatud sõnagagi Saksamaa küsimust. See polnud muidugi juhuslik: Ameerika Ühendriigid septsesid plaane, kuidas kasutada Saksamaad Nõukogude riigi vastases võitluses.

Valitsuse silmakirjalikkuse nägi läbi ka «Uus Iilm», kes sel puhul märkis: «Kapitalistline ajakirjandus hakkab ikka enam ja enam rahust juttu tegema. Veel enam — president Wilson astus jälle rahu deklaratsiooniga välja! Mis see tähendab?! Tõesti, Babeloni torni ehitusaegne segadus! Meile jutustab kapitalistline ajakirjandus rahust, aga ühtlasi soovitab ta ka sõjavägede suurendamist!» Selgitades «maailma kapitali rahuotsingute» tegelikke põhjusi ja eesmärke, jõudis ajaleht järeldusele, et kodanlus on hirmul oma tuleviku pärast: «Et hädaohust peaseda, hakkab rahvusvaheline kapital ühisel jõul revolutsioniliikumisele lahingut kuulutama. Selleks on tarvis eeskätt «rahu teha.»⁴³

3. märtsil 1918 kirjutati Brestis alla rahulepingule Nõukogude Venemaa ning Saksamaa ja tema liitlaste vahel. Rasketel tingimustel sõlmitud

⁴² Uus Iilm, 1917, 7. det.

⁴³ Uus Iilm, 1918, 11. veebr.

rahu oli Nõukogude riigi leninliku välispoliitika ja diplomaatia suur saavutus. See andis aega nõukogude võimu kindlustamiseks, võimaldas asuda majandust kohendama ja looma relvajõude maa kaitseks.

Artiklis «Õnnetu rahu» kirjutas V. I. Lenin: «Rahutingimused on talumatult rasked. Kuid ajalugu nõuab ikkagi oma osa... Kõigist katsumustest hoolimata kuulub tulevik meile.»⁴⁴

«Uus Ilm» hindas kõrgelt Nõukogude rahupoliitika saavutusi. Artiklis «Sunduslik rahu» märkis ajaleht, et sellise ebavõrdse rahu taga pole mitte ainult Saksa, vaid terve maailma kapitalistid, kes tahavad «bolshevismuse idu» maakera pealt jäädavalt ära hävitada.⁴⁵ Oma röövelliku iseloomu tõttu ei saa rahu kaua püsida, kuid ta annab noorele Nõukogude riigile siiski võimaluse valmistuda maa kaitseks.⁴⁶

Wilsoni administratsiooni järsult Nõukogude-vastane poliitika ja riigidepartemangu eitav suhtumine diplomaatiliste sidemete sõlmimisse Venemaaga hoogustas progressiivsete jõudude solidaarsusliikumist Nõukogude Venemaa toetuseks veelgi. Nõuti interventsiooni lõpetamist ja Nõukogude riigi tunnustamist.⁴⁷ «Venemaa enamlaste võit ehk kaotus on ühtlasi terve maailma tööliste võit ehk kaotus,» rõhutas «Uus Ilm» oma positsiooni artiklis «Uue aasta lävel» 1917. aasta detsembri lõpul. Samas artiklis pöörduiti lugejate ja ESL-i poole üleskutsega avaldada «selgelt ja kindlalt» oma suhtumist Nõukogude riigisse.⁴⁸

See algatus ei jäänud tulemusteta. Juba 25. jaanuaril 1918 avaldas ajaleht ESL-i New Yorgi osakonna resolutsiooni Nõukogude Venemaa Rahvakomissaride Nõukogu ja bolševike poliitika kohta, mis vastavalt ESL-i põhikirjale anti üldiseks hääletamiseks kõikides eesti sotsialistlikes organisatsioonides. Resolutsiooni tekst oli järgmine:

«Amerika Eesti Sots. Liit tervitab Vene rahva-komissaride valitsuse kindlat ja vaarumata välimist politikat ja avaldab kiitust selle kõikumata seisukoha kohta, mida ta keskriikide esitajate ees rahuläbirääkimistel kaitses;

Ta tervitab rahva-komissaride valitsuse vahvat väljaastumist — rõhutatud rahvaste enesemääramise õiguste kaitsmiseks;

Ta tervitab rahva-komissaride valitsuse sammusid — põhjalikkude sotsialsete reformide läbiviimises Venemaal;

Ta avaldab kiitust salalepingute avaldamise ja sala-diplomatia ära-kaotamise asjas;

Ta mõistab hukka Vene diplomatide kontrrevolutsionilise tegevuse Amerikas, mis demokraatlike Vabariigi au ja väärtust mustab ja revolutsiooni tõsiseid püüdeid väljamaalaste valeste ette kujutab;

Ta tunnistab Vene saatkonna teadaandmise selles asjas valeks ja ülekohtuseks — nagu oleks viimane Vene kodanikkude huvide kaitsmiseks ametisse edasi jäänud: Vene saatkond ei ole Vene kodanikkude Amerika sõjaväessevõtmise ja seaduse vastalise vangistamise korral sõrmegi liigutanud;

Ta mõistab hukka kapitalistlike ajakirjanduse vale teadete laialilaotamise, mida maailma imperialistide kasuks ja Vene kodusõja edasi õhutamiseks tehakse, et nõnda rahuläbirääkimisi takistada;

Ta tunnistab Vene sotsial-demokratia — enamlaste fraktsionitaktika niihästi välimises kui ka sisemises politikas täieste õigeks.»⁴⁹

⁴⁴ Lenin, V. I. Õnnetu rahu. Teosed, 27. kd., lk. 33.

⁴⁵ Uus Ilm, 1918, 8. märts.

⁴⁶ Samas.

⁴⁷ Сташевский Д. Н. Прогрессивные силы США, lk. 47.

⁴⁸ Uus Ilm, 1917, 28. detsember.

⁴⁹ Uus Ilm, 1918, 25. jaan.

Liidu liikmed võtsid resolutsiooni vastu praktiliselt ühel häälel (vastu oli 2, erapooletuid 1).⁵⁰

Sotsialistliku revolutsiooni tõdede levitamises Ameerika Ühendriikides oli sel perioodil tähtis osa andekal publitsistil ja tulihingelisel revolutsionääril J. Reedil. Tema väljapaistev osa Ameerika progressiivses liikumises ja kõhklematu toetus maailma esimesele proletaarsele riigile ei jäänud «Uues Ilmas» tähelepanuta. Ajalehes ilmus teateid J. Reedi esinemistest, avaldati väljavõtteid tema artiklitest või trükiti neid tervikuna.⁵¹ Huvitav on märkida, et progressiivsetel eestlastel oli temaga arvatavasti ka vahe-tuid sõidemeid. Sellele viitab 23. augustil 1918 «Uues Ilmas» trükitud sõnum, milles ajalehelugejaid kutsutakse osalema 7. septembril ESL-i New Yorgi osakonna korraldatavas protestikoosolekus, kus pidi kõnelema ka J. Reed.⁵² Hiljem selgus siiski, et J. Reed koosolekust osa ei võtnud.⁵³

1918. aasta suvel ja sügisel jätkas «Uus Ilm» teravnenud rahvusvahelisest ja siseolukorrast hoolimata Ühendriikide valitsusringkondade Nõukogude-vastase majandusliku ja poliitilise tegevuse tagapõhja selgitamist, näidates ühtlasi kodanliku ajakirjanduse häviväärset osa sellesuunaliste ettevõtmiste põhjendamisel. «Trustide ja Wall Streeti isandate näpud sügelevad, kui kuulevad, et Venemaale sissetungimiseks pinda luuakse... «Business ilm» ootab ja valmistub,» märgitakse läbinägelikult artiklis «Koondame jõudusid, hädaoht on suur».⁵⁴

Vastupidiselt kodanliku ajakirjanduse demagoogilistele avaldustele, nagu oleks tarvis Venemaad sakslaste pealetungi eest kaitsta, rõhutas «Uus Ilm», et interventsiiooni põhieesmärk seisneb üksnes püüdes lammata nõukogude võim. Ajaleht kutsus töörahvahulki üles Nõukogude Venemaad toetama ning märkis, et võitlus Venemaad ähvardava hädaohtu vastu on oluline kogu maailma töölisliikumise tuleviku nimel. «Tarvis on silmapilgu tähtsust tunda ja oma jõudu sinnapoole juhtida, kus vaenlase peale tungimine töölisliikumisele kõige enam hädaohtlikum on» — niisuguse ülesande püstitas «Uus Ilm» eesti progressiivse liikumise ette 1918. aasta juunis. Samas kutsuti eesti töörahvast üles korraldama suuri rahva-koosolekuid, kus Ühendriikide valitsusele avaldataks protesti Nõukogudemaale sissetungi pärast ja nõutaks Nõukogude valitsuse tunnustamist.⁵⁵

«Uue Ilma» aktiivsust solidaarsusliikumises pani tähele ka Ühendriikide administratsioon ning alustas ajalehe tagakiusamist. Lehe 9. aasta-päevale pühendatud artiklis «Meie häälekandja sünnipäeva puhul» loeme: «Kunagi enne pole sotsialistline ajakirjandus Amerikas välimiste võimude poolt niisugust rõhumist tunda saanud, kui just nüüd... Meie vastased teavad seda väga hästi, et sotsialistlikel ajakirjandusel määratu mõju töölisliikumise peale on, sellepärast võetakse tema mahasurumiseks kõige jultunud abinõud tarvitusele.»⁵⁶ Sama ajalehenumber langeski esimesena sõjatsensuuri ohvriks. Sellest peale võisid lugejad üsna sagedasti lugeda saamatajäänud numברי kohta järgmist toimetuse märkust: «Jälle konfiskeeriti New Yorgi postiülemade poolt Uue Ilma... number.» Kokku konfiskeeriti 1918. aasta teisel poolel tervelt üheksa numbrit (juunis 1, juulis 3, augustis 1, septembris 2, oktoobris 1 ja novembris 1), milles oli kritiseeritud Antandi riikide interventsiiooni Nõukogude Venemaale⁵⁷,

⁵⁰ Uus Ilm, 1918, 26. apr.

⁵¹ Uus Ilm, 1918, 3. ja 24. mai, 7. juuni; esimese J. Reedi artikli «Tunnistage Venemaa maksvaks» avaldas «Uus Ilm» 19. juulil 1918.

⁵² Uus Ilm, 1918, 23. aug.

⁵³ Uus Ilm, 1918, 20. sept.

⁵⁴ Uus Ilm, 1918, 14. juuni.

⁵⁵ Samas.

⁵⁶ Uus Ilm, 1918, 28. juuni.

⁵⁷ Uus Ilm, 1918, 28. juuni, 12. juuli, 16. aug., 4. okt., 15. nov.

avaldatud teateid kasvavast solidaarsusliikumisest⁵⁸ ning Nõukogude riigi edukast võitlusest sisemaise kontrevolutsiooni ja välismaise sõjalise interventsiooni vastu⁵⁹.

Sügisel 1918 toimus rahvusvahelises olukorras põhjalikke muutusi: Saksa armee laostus moraalselt, Oktoobrirevolutsiooni mõjul oli küpsemas revolutsioon Saksamaal, Austria-Ungaris, Bulgaarias. Oktoobri algul pöördus Saksamaa rahuettepanekuga Wilsoni poole.⁶⁰

«Peaaegu seniajani mängisivad keskriigid sõjaväljal peremehe osa. Nüüd on aga «sõja õnn» nähtavasti nende näppude vahelt ära libisenud. Selleks on peaaesjalikult need sisemised käärinised põhjustanud, millest meie viimasel ajal Saksamaalt ja Austriast õige sagedaste kuulsime. Rahva hääl hakkas seal ikka kõvemalt ja ähvardavamalt kostma ja nõudis oma valitsustelt sõja lõppu. Sellepärast ruttas Saksa valitsus rahu ettepanekuga Ühisriikide poole,» märkis «Uus Ilm» sel puhul artiklis «Jälle kõneldakse rahust».⁶¹ Artiklis «Kõik on otsas — mõtlevad valitsejad» juhiti lugejate tähelepanu sellele, et keiserliku Saksamaa lüüasaamisega laieneb veelgi Nõukogude-vastane interventsioon: «Siinne kapitalistline ajakirjandus kõneleb avalikult sellest, et nüüd on see silmapilk kätte jõudnud, kus Nõukogude valitsusega lõputarveid tuleb pidada.» Nagu ajaleht rõhutas, on rahvusvahelise imperialismi sellised kavatsused juba ette määratud nurjumisele, sest «Nõukogude vabariigi kaitseks astub täie jõuga ja energiaga vastu üleilmne proletariat».⁶²

7. novembril tähistasid kogu maailma töölisklass ja progressiivne üldsus Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 1. aastapäeva. See oli märkimisväärne tähis ka «Uue Ilma» võitlusteel. Oktoobrirevolutsioonile pühendatud numbris ilmunud artiklites (J. Treumanni «Aastavanune proletariadi valitsus», O. Preedini «Majandusline ümberloomine revolutsionilisel Venemaal», «Töölise ja talupoegade revolutsiooni aastapäev. 7. nov. 1917 — 7. november 1918»⁶³) rõhutati Oktoobripöörde maailmaajaloolist tähtsust, anti ülevaade Nõukogude riigi majanduslikust ülesehitustööst ja tema edukast võitlusest välismaise sõjalise interventsiooni vastu.

«7. november 1917 jääb ajaloosse unustamata päevaks, sest see päev avas Venemaa tööliste hulkadele selle tee, mis neid sinna viib, kus ühetaolisus, vendlus ja õiglus, need inimesesugu kõrgemad idealid, aset leiavad! Sellepärast mälestab nüüd parem osa inimesesugust — terve maailma proletariat — suure rõõmuga 7. novembrit 1917,» kirjutas «Uus Ilm» 8. novembril 1918.

«Tulevik saab näitama ja selgeks tegema, missugusi raskusi Vene revolutsionil elada tuli. Igatahes omandab Vene revolutsion ajaloo esimese paiga, mille kõrval teised ajaloolised sündmused väljapaistmatuks jäävad. Soovime Venemaa Nõukogude Vabariigile pikka iga!» — nii väljendas oma tunnustust Oktoobrirevolutsioonile ja Nõukogude riigile samas ajalehenumbris ESL-i Keskkomitee ja «Uue Ilma» toimetusenõukogu liige J. Treumann.

*

Novembris 1918, pärast Esimese maailmasõja lõppu, astus rahvusvaheline imperialism Nõukogude Venemaa vastase interventsiooni uude etappi.

⁵⁸ Uus Ilm, 1918, 28. juuni, 16. aug., 23. aug., 6. sept.

⁵⁹ Uus Ilm, 1918, 26. juuli, 16. aug., 23. aug., 6. sept., 27. sept., 4. okt.

⁶⁰ Всемирная история. Т. VII. М., 1961, lk. 96.

⁶¹ Uus Ilm, 1918, 1. okt.

⁶² Uus Ilm, 1918, 1. nov.

⁶³ Uus Ilm, 1918, 8. nov.

Kapitalistlikel maadel Nõukogudemaa toetuseks tekkinud solidaarsusliikumine oli Oktoobrirevolutsiooni esimeseks aastapäevaks jõudnud teha esimesi suuri edusamme. Hinnates sel perioodil saavutatut nii rahvusvahelise töölisklassi võitluses kui ka noore Nõukogude vabariigi elus, rõhutas V. I. Lenin järgmist: «Me seisame oma rahvusvaheliste seltsimeestega õlg õla kõrval ja oleme nüüd veendunud, kui otsustavalt ja energiliselt nad väljendavad oma kindlat usku, et Vene proletaarne revolutsioon läheb koos nendega kui rahvusvaheline revolutsioon.»⁶⁴ Sedavõrd, kuidas kasvasid nõukogude võimu autoriteet ja tema edusammud võitluses välismaiste interventide ja sisemaise kontrerevolutsiooni vastu, laienes ka rahvusvaheline solidaarsusliikumine tema toetuseks. Selle võitluse kõige järjekindlamaks ja püsivamaks jõuks oli USA töörahvas, kelle hulka kuulusid ka progressiivsed eesti töölised ja farmerid ning nende ideoloogiline relv «Uus Ilm». Tõelise internatsionalistina-propagandistina andis ajaleht märkimisväärse panuse Nõukogude riigi toetuseks peetava võitluse ja ühtlasi Eesti töörahva ajalukku.

Eesti NSV Teaduste Akadeemia
Keele ja Kirjanduse Instituut

Toimetusse saabunud
11. XII 1978

Л. ВИЙМЕ

ОКТАБРЬСКАЯ РЕВОЛЮЦИЯ И ГАЗЕТА АМЕРИКАНСКИХ ЭСТОНЦЕВ «УУС ИЛЬМ»

С первых дней Октябрьской революции в передовых рядах общественных сил Америки боролся орган прогрессивных эстонских рабочих и фермеров «Уус Ильм» («Новый мир»).

Первый номер газеты вышел 20 июня 1909 г. в Нью-Йорке. С осени 1911 до весны 1917 г. редактором газеты был видный деятель эстонского рабочего движения Г. Пегельман. Под его руководством газета стала последовательным большевистским организатором эстонских рабочих и фермеров в США и Канаде.

Существенную роль в издании и работе газеты сыграло эстонское социалистическое движение, начинателями которого были в первую очередь прибывшие в Америку после революции 1905—1907 гг. политические эмигранты из Эстонии. Уже к концу 1915 г. эстонские социалистические организации объединились в Союз эстонских социалистов (СЭС). В 1916 г. СЭС присоединился к социалистической партии Америки и занял здесь позицию левого крыла. В ЦК СЭС во второй половине 1917 г. входили Дж. Пальмер (секретарь), А. Каро, К. Кепман, А. Коркнобель и К. Сундбах. В 1918 г. ЦК работал в следующем составе: А. Коркнобель (секретарь с 4/II по 27/XI 1918 г.), К. Кепман, М. Пранспилль (Мартинсон) и Дж. Пальмер (секретарь с 27/XI 1918 г.). В начале января 1918 г. число эстонских социалистов доходило до 300 человек.

Со второй половины 1917 г. резко возросла роль СЭС в идеологическом руководстве «Уус Ильм», так как по решению общего собрания Эстонского литературного общества Америки от 4 марта 1917 г. весь редакционный совет газеты был избран СЭСом. Редактором «Уус Ильм» в 1917—1921 гг. был известный деятель СЭС Дж. Пальмер. В конце 1917 и в течение 1918 г. в редакционный совет входили Э. Алликсо, К. Кепман, А. Коркнобель и А. Мёллер.

Известие о победе Октябрьской революции в Петрограде было принято газетой «Уус Ильм» с большим воодушевлением. В статье «Большие события в России» (16 ноября 1917 г.) «Уус Ильм» приветствовала победу Октября и выражала надежду, что борьба рабочих и крестьян за советскую власть во всей России окончится успешно.

Главной темой на страницах газеты с ноября 1917 по март 1918 г. становится борьба за прекращение империалистической войны. Газета разъясняла своим читателям

⁶⁴ Lenin, V. I. VI ülevenemaaline erakorraline tööliste, talupoegade, kasakate ja punaarmee laste saadikute nõukogude kongress. Kõne revolutsiooni aastapäevast 6. novembril. Teosed, 28. kd., lk. 128.

сущность политики мира Советского правительства и смело осуждала деятельность милитаристских кругов США, а также заостряла внимание трудящихся масс на причинах, почему ленинская политика мира вызвала тревогу и необузданную кампанию лжи среди американских империалистов. После заключения Брестского мирного договора газета «Уус Ильм» писала, что мирный договор по своему хищническому характеру долго длиться не может, но он дает молодому Советскому государству возможность создать вооруженные силы для защиты революции.

Весной 1918 г., когда окончательно выяснились антисоветская политика Вильсоновской администрации и отрицательная точка зрения госдепартамента в отношении заключения дипломатических отношений с Советской Россией, главной программной линией газеты становится борьба за прекращение антисоветской интервенции и требование признания Советского государства. «Победа большевиков в России или их поражение является победой или поражением рабочих всего мира» — таков призыв к эстонским рабочим и фермерам газеты «Уус Ильм» в это время.

Несмотря на обострившееся международное и внутреннее положение, летом и осенью 1918 г. «Уус Ильм» продолжала разъяснять антисоветскую экономическую и политическую деятельность международной реакции и правящих кругов США. «Уус Ильм» призвала эстонских иммигрантов к проведению народных собраний, чтобы выразить протест против вторжения в Советскую Россию, а также требовала признания Советского правительства со стороны правительства США.

За активное участие в движении солидарности с Советской Россией газета подверглась преследованию со стороны администрации США. Во второй половине 1918 г. властями было конфисковано 9 номеров газеты (в июне 1, июле 3, августе 1, сентябре 2, октябре 1 и ноябре 1). Именно в этих номерах газета резко критиковала интервенцию союзников в Советскую Россию, здесь были опубликованы материалы о возрастающем движении солидарности и об успешной борьбе Советского государства против внутренней контрреволюции и военной иностранной интервенции.

«Уус Ильм», газета пропагандист-интернационалист, сыграла большую роль в борьбе за поддержку Советского государства. Самоотверженное участие прогрессивной газеты в этой борьбе с первых же дней является значительным вкладом в историю эстонского рабочего движения.

*Институт языка и литературы
Академии наук Эстонской ССР*

Поступила в редакцию
11/XII 1978

L. VÕIME

THE OCTOBER REVOLUTION AND THE AMERICAN ESTONIAN NEWSPAPER «UUS ILM»

Ever since the very first days of the Great October Socialist Revolution, «Uus Ilm» («The New World»), the newspaper of progressive Estonian workers and farmers in the U.S.A., began to support the cause of Russian revolutionaries.

The first copy of «Uus Ilm» appeared in New York on June 20, 1909. The editor-in-chief from the autumn of 1911 until the spring of 1917 was Hans Pöogelmann, one of the most outstanding figures of the Estonian working-class movement. Under his guidance, «Uus Ilm» turned into a most consistent organizer, on Bolshevik lines, of the Estonian workers and farmers residing in the U.S.A. and Canada.

An essential role in publishing and in the work of the paper was enacted by the Estonian working-class movement whose representatives came to America after the revolution of 1905—1907 as political emigrants from Russia. Already by 1915 the Estonian socialist organizations of the U.S.A. had been united in the Union of Estonian Socialists (UES). In 1916, the UES joined the Socialist Party of America, in which it formed the left wing. In the second half of 1917, the Central Committee of the UES included J. Palmer (secretary), A. Karo, K. Kepman, A. Korknobel and K. Sundbach. In 1918 the Central Committee was composed as follows: A. Korknobel (secretary from Feb. 4, 1918 until Nov. 27, 1918), K. Kepman, M. Pranspill (Martinson) and J. Palmer (secretary from Nov. 27, 1918). At the beginning of January 1918, the number of Estonian socialists amounted to 300.

From the second half of 1917 onwards, the ideological role of the UES in the work of «Uus Ilm» began to be particularly felt since, according to a decision of the general meeting of the Estonian Literary Society of America on March 4, 1917, the entire editorial council of the paper was elected by the UES. J. Palmer, a distinguished member of the

UES, acted as editor in 1917—1921. At the end of 1917 and in 1918 the members of the editorial council were E. Allikso, K. Kepman, A. Korknobl and A. Möller.

The news about the victory of the October Revolution in Petrograd was enthusiastically received by «Uus Ilm», as evidenced by the article «Great Events in Russia» in the issue of November 16, 1917, in which the hope was expressed that the struggle for Soviet power in all Russia would be crowned with success.

From November 1917 until March 1918, the main topic of «Uus Ilm» was the struggle for ending the imperialist war. The paper explained to its readers the essence of the peaceful policy of the Soviet government and criticized boldly the activities of the militaristic circles of the U.S.A., pointing to the reasons why the Leninist policy of peace had aroused anxiety and embittered opposition of American imperialists. After the conclusion of the Brest peace treaty, «Uus Ilm» mentioned that, due to the predatory character of that treaty, there could be no question of a peace for any length of time, but it might give the young Soviet state a respite for creating its armed forces so as to be able to defend the revolution.

In the spring of 1918, when the anti-Soviet policy of Wilson's government and the negative attitude of the State Department concerning the establishment of diplomatic relations with Soviet Russia had become quite evident, the main line in the programme of «Uus Ilm» was the struggle against anti-Soviet intervention and the demand in acknowledgement the Soviet state. «The victory of the Bolsheviks in Russia or their defeat are likewise the victory or defeat of the workers of the whole world» — thus sounded the appeal of «Uus Ilm» to the Estonian workers and farmers of the U.S.A.

In spite of the tension in the international situation in the summer and autumn of 1918, «Uus Ilm» continued to throw light on the anti-Soviet economic and political activities of the international reactionary circles and the rulers of the U.S.A. The Estonian immigrants were called upon to arrange public meetings so as to protest against intervention in Soviet Russia and demand the recognition of Soviet Russia by the government of the U.S.A.

For the active support of Soviet Russia, the paper was subjected to persecutions by the administrative organs of the U.S.A. In the second half of 1918, nine issues of «Uus Ilm» (in June — 1, July — 3, August — 1, September — 2, October — 1, November — 1) were confiscated. The reason was that in those issues the intervention of the Entente in Soviet Russia was subjected to severe criticism, and materials on the growth of solidarity with Russia and on the successful struggle of the Soviet government against internal counter-revolution and foreign intervention were published.

«Uus Ilm» as a propagandist and internationalist enacted a significant part in the struggle for the support of the Soviet state. The selfless participation of that progressive paper in support of Soviet Russia since the very first day of the October Revolution is a valuable contribution to the history of the Estonian working-class movement.

*Academy of Sciences of the Estonian SSR,
Institute of Language and Literature*

Received
Dec. 11, 1978